

ПРОБЛЕМИ У ДРУШТВЕНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ

– ВРШЊАЧКО НАСИЉЕ –

Страхиња Коцић V1

Вршњачко насиље је нежељено, агресивно понашање између деце школског узраста које се временом понавља или има потенцијал да се понавља. Постоји више облика вршњачког насиља:

- **вербално насиље** – изговарање или писање окрутних изјава;
- **социјално насиље** – обухвата избегавање, игнорисање, искључивање детета из друштва, ширење ружних трачева,...
- **психолошко насиље** – претећи погледи, праћење, застрашивање, игнорисање...;
- **физичко насиље** – туча, гурање, рушење, шамарање,....;
- **дигитално насиље** – насиље које се одвија путем друштвених мрежа, СМС порука, чета и интернет сајтова;
- **сексуално насиље** – непристојно и непримерено додиривање по интимним деловима тела, као и добацавање вулгарних коментара (типичније за доба пубертета).

Дете које чини насиље може бити агресивно дете, које има проблеме са родитељима и наставницима, са лошим оценама у школи, које жели да привуче пажњу на себе. Дете које чини насиље обично напада слабијег од себе и тиме демонстрира свом друштву како је моћан и храбар – у основи је жеља за прихватањем. Ово, међутим, не мора да буде и није једини разлог. Деца често својим проблематичним понашањем желе да скрену пажњу родитељима, да им можда и саопште да имају неки проблем.

Дете које чини насиље неретко долази из дисфункционалне породице. Нема везе ког су образовног и материјалног статуса родитељи, већ је битно колико пажње посвећују свом детету и колико га познају. Поред тога, није незанемарљива ни чињеница да је и даље висок степен употребе психичког и физичког кажњавања у васпитању деце у Србији.

Насиље у једној сфери отежава одупирање насиљу у другој сфери, било да је у питању чињење или трпљење насиља.

Коначно, починилац насиља је дете које је кажњено за почињено дело, али заборављамо да је починилац ДЕТЕ и најчешћа реакција одраслих је кажњавање и одбацивање, а изостаје подршка која би му помогла да научи другачије обрасце понашања који воде ненасилном решавању конфликта.

Дете које трпи насиље је углавном тихо и повучено или по нечему другачије од својих вршњака (нпр. може бити талентовано за спорт, уметност, јако успешно у школи; може имати смешно презиме или бити неспретно; може бити и крупно и снажно, али мирољубиво што се тумачи као кукавичлук;...).

Дете које трпи насиље се боји да пријави овај проблем, јер је застрашено. Постоји могућност и да не жели никоме да каже оно што му се дешава, јер сматра да је оно криво за то, да је нечим изазвало да се неко тако понаша према њему, да тај други има права да се тако понаша, јер је на било који начин супериорнији или да је пријављивање друге особе „друкање“, а то је социјално неприхватљиво у његовој вршњачкој групи.

Истина је да то нема везе са њим и да су у питању погрешни ставови и ирационална уверења.

Одрасли, надлежни, по правилу поручују деци да, уколико трпе насиље, увек треба да се обрате ономе у кога имају поверења, али, деца немају поверења у одрасле!

Истраживања, а и наша пракса, показују да деца не добију адекватну помоћ и подршку и заштиту од наставника, тренера, родитеља када се једном са проблемом насиља њима обрате, па се други пут и не обраћају. Зато радије бирају да се обрате својим пријатељима вршњацима, али, на жалост, они не знају како да им помогну. Тако се изложеност насиљу продужава. Што је дужа изложеност насиљу, то је и већа вероватноћа да ће се развити и други проблеми, као последица насиља. Особе које дуго трпе насиље могу постати депресивне, усамљене, повучене, забринуте и опада им самопоуздање.

Деца сведоци насиља су она деца која посматрају насиље између својих вршњака. Понекад и реагују и пријављују насиље, али искуство показује да, нажалост, чешће само посматрају или и сами постану учесници.

Они, такође, осећају немоћ у ситуацијама вршњачког насиља, без обзира што нису непосредне жртве.

Одрасли у почетку реагују површно на вршњачко насиље. Чести су коментари: „Пусти их, то су само деца. То је само фаза. И ми смо се тукли, па шта нам фали?“.

Понекад је то заиста само фаза, али понекад може имати веома тешке последице по особу која трпи насиље, али и за ону која је починилац насиља (због учвршћивања оваквог обрасца понашања, каснијег одбацивања од просоцијалне групе, развоја криминогеног понашања, итд.)

Како са вршњачким насиљем?

Дете не може само да промени обрасце понашања, било да је починилац, жртва или сведок насиља. То је проблем са којим се удружено морају борити родитељи, образовне институције, држава и стручњаци (специјални педагози, психолози, педагози,...).

У нашој пракси смо често имали ситуације у којима деца нису могла да промене модел понашања, јер родитељи нису имали добре вештине да би подржали промену понашања код детета. За родитеље чије дете врши насиље прво и најважније је да то прихвате, а не да то поричу – тек тада могу да почну корективно да делују на понашање свога детета, подстичући позитивно понашање.

За родитеље деце која су жртве насиља, важно је да остану прибрани и да оснажују своју децу и предузму кораке у циљу заштите детета. Дакле, проблем насиља не треба да буде срамота, не сме да буде табу тема, јер се само тако може потражити и добити помоћ.

Школа је погодно место за насиље због мноштва интеракција, притисака, такмичења, стреса, а онда и одсуства воље, мотивације и линије мањег отпора од стране одговорних у школи, а ни процедуре у случају насиља нису системски учвршћене у пракси.

Неретко, „решење за све проблеме“ буде препорука школе да родитељ испише дете које има проблем у свом понашању, а који се манифестује повећаном агресивношћу, ремећењем дисциплине, изазивањем вршњачких сукоба,...

Дете које се насилно понаша не треба измештати из његовог окружења и/или кажњавати, јер то само привидно решава проблем. Штавише, таква пракса може додатно и да закомпликује проблем, јер онда имамо дете са проблемом у понашању, које нема континуитет у свом образовању, које мора да се прилагођава новим срединама и већ формираним вршњачким групама, што у неким случајевима доводи и до напуштања процеса образовања.

Дакле, са дететом које врши насиље треба радити, указивати му на последице његовог понашања, јачати позитивне аспекте његове личности. За ово је потребна подршка психолошко-педагошке службе, наставника, одељења, вршњака и вршњачког тима у школама, њихово велико поверење и стрпљење, али и веће учешће деце са ризичним понашањем у школским и ваншколским активностима.

Радионице на тему толеранције и поштовања које организују стручњаци који раде са децом и младима са проблемима у понашању (специјални педагози, психолози,...), као и саветодаван рад са дететом и родитељима, могу допринети стварању климе у којој се насилничко понашање оштро осуђује, а са друге стране, код деце и младих се гради разумевање за потребе сваког појединца, поштовање различитост и развијају се алтернативни начини реаговања у ситуацијама конфликта и/или фрустрације.

Трибине, едукације, дебате,...су још неки додатни видови просвећивања опште популације о овој теми.

Као неопходна се намеће и подршка државе, у смислу уједначавања прописа и утврђивања и представљања процедура.

Сарадња образовног система са другим системима – социјалном заштитом и здравством – као резултат може дати план помоћи и стручног рада са сваким конкретним дететом, како оним које је жртва насиља, тако и дететом које то насиље чини.

Уз подршку свих из система, деца и родитељи успевају да направе промену.
Промена је могућа, а на одраслима је да верују у себе и у свако дете!

Текст преузет са сајта: <https://educentar.rs/vrsnjacko-nasilje/>

